

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ПРЕДСТАВНИЦТВО НАТО В УКРАЇНІ
КОНСУЛЬТАТИВНА МІСІЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УКРАЇНІ**

**МІЖНАРОДНА ТА НАЦІОНАЛЬНА
БЕЗПЕКА: ТЕОРЕТИЧНІ І ПРИКЛАДНІ
АСПЕКТИ**

*Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 16 березня 2026 року)*

До 60-річчя ДДУВС

**У двох частинах
ЧАСТИНА II**

**INTERNATIONAL AND NATIONAL
SECURITY: THEORETICAL AND APPLIED
ASPECTS**

*Theses of the X International
scientific-practical conference
(Dnipro, March 16, 2026)*

**In two parts
PART II**

Дніпро
2026

Мар'яна ПОЛЩУК

курсант факультету підготовки
фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Людмила КРИВДА

доцент кафедри кримінального
процесу та криміналістики
Одеського державного
університету внутрішніх справ
(м. Одеса, Україна),
доктор філософії

ДАКТИЛОСКОПІЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОСОБИ ЗА ВІДБИТКАМИ ПАЛЬЦІВ

Сучасна система криміналістики в Україні значною мірою спирається на методи ідентифікації особи, серед яких ключову роль відіграють дактилоскопічні та біометричні технології. Історично впровадження ідентифікації за відбитками пальців на території України відбулося ще в радянський період, коли цей метод використовувався для обліку осіб, причетних до злочинної діяльності, у кримінальних провадженнях та в роботі міліцейських органів. Наукові засади дактилоскопії ґрунтуються на принципах унікальності та незмінності папілярних ліній протягом усього життя людини, що зумовлює високий рівень достовірності цього методу в криміналістичній експертизі [1, с. 45].

У сучасних умовах дактилоскопічні методи активно застосовуються в діяльності Державного бюро розслідувань, Національної поліції України та органів системи МВС з метою реєстрації осіб, причетних до вчинення кримінальних правопорушень, а також для запобігання злочинності [2, с. 112]. Зокрема, під час оформлення біометричних паспортів Державна міграційна служба України використовує цифрові зразки відбитків пальців для підтвердження особи, що істотно зменшує ймовірність шахрайських дій та фальсифікації документів.

Криміналістичні підрозділи України широко застосовують автоматизовані інформаційні системи для оперативного пошуку та зіставлення відбитків пальців у великих масивах даних, зокрема в Єдиній автоматизованій системі дактилоскопічних обліків. Завдяки таким системам правоохоронні органи мають можливість швидко встановлювати особу злочинця або підозрюваного навіть у складних кримінальних провадженнях. Автоматизовані дактилоскопічні бази даних активно використовуються під час розслідування тяжких злочинів, зокрема умисних убивств і злочинів, пов'язаних з організованою злочинністю [3, с. 78]. Ефективність автоматизації проявляється у скороченні строків розкриття злочинів, що є особливо важливим в умовах зростання кількості складних економічних та кримінальних правопорушень в Україні. Так, упродовж 2022–2023 років у містах Києві та Львові правоохоронні органи застосовували автоматизовані дактилоскопічні системи для встановлення осіб, причетних до серії квартирних крадіжок, що дало змогу оперативно затримати підозрюваних і повернути викрадене майно [4, с. 203].

Дактилоскопія розглядається як один із методів встановлення та ідентифікації особи за допомогою відбитків пальців рук, що ґрунтується на унікальності та неповторності папілярного візерунка шкіри людини [7, с. 3].

У криміналістичній науці особлива увага приділяється слідам рук, що зумовлено низкою об'єктивних чинників. По-перше, взаємодія руки людини з різноманітними предметами зазвичай відбувається за участю долонної поверхні кисті. По-друге, пальці та долоні рук мають потово-жирові виділення, які сприяють утворенню слідів нашарування на поверхнях предметів. По-третє, шкіра руки характеризується специфічними фізіологічними та морфологічними властивостями, що забезпечують формування індивідуальних слідів.

На долонній поверхні кінцевих, або нігтьових, фаланг пальців рук розташовані рельєфні папілярні лінії, структура яких формується рядами гребінчастих виступів шкіри, розділених між собою борознами. Сукупність таких ліній утворює складні шкірні узорі, що

поділяються на дугові, петльові та завиткові. Зазначені узори характеризуються рядом важливих властивостей.

Зокрема, їм притаманна індивідуальність, що полягає в унікальності кожного папілярного малюнка, який відрізняється за конфігурацією, розташуванням і взаємним поєднанням ліній та не повторюється в іншій особі. Другою суттєвою властивістю є відносна стійкість, яка проявляється в незмінності зовнішньої будови папілярного узору. Така структура формується ще на етапі внутрішньоутробного розвитку людини й зберігається протягом усього життя, а також після смерті — до моменту повного розкладання тіла. Третьою характерною рисою є відновлюваність, що полягає у здатності папілярних ліній відтворюватися у первісному вигляді після поверхневих ушкоджень шкірного покриву.

Сукупність зазначених властивостей папілярних узорів створює надійну наукову основу для використання дактилоскопії у криміналістичній практиці. Зокрема, це дозволяє здійснювати криміналістичну ідентифікацію особи за відбитками пальців, виявленими на місці вчинення злочину; встановлювати особу злочинця, який раніше перебував на дактилоскопічному обліку як судимий, за допомогою дактилоскопічної реєстрації; проводити ідентифікацію невпізнаних трупів; здійснювати розшук осіб, які зникли безвісти; а також встановлювати факт вчинення кількох злочинів однією особою або одного злочину групою осіб [7, с. 4].

Поряд із дактилоскопією в Україні дедалі ширше впроваджуються біометричні технології, зокрема розпізнавання обличчя, райдужної оболонки ока, голосу та інших фізіологічних характеристик людини. Зазначені технології використовуються як додаткові інструменти ідентифікації та часто поєднуються з дактилоскопічними методами. Наприклад, у багатьох підрозділах Національної поліції України функціонують системи розпізнавання обличчя, які дозволяють встановлювати осіб, що перебувають у розшуку або вчиняють порушення громадського порядку [5, с. 67]. Крім того, біометричні технології застосовуються для контролю доступу до об'єктів з підвищеним рівнем безпеки, зокрема державних установ та банківських закладів, з метою запобігання шахрайським діям [8, с. 88].

Сукупність зазначених властивостей папілярних узорів створює надійну наукову основу для використання дактилоскопії у криміналістичній практиці. Зокрема, це дозволяє здійснювати криміналістичну ідентифікацію особи за відбитками пальців, виявленими на місці вчинення злочину; встановлювати особу злочинця, який раніше перебував на дактилоскопічному обліку як судимий, за допомогою дактилоскопічної реєстрації; проводити ідентифікацію невпізнаних трупів; здійснювати розшук осіб, які зникли безвісти; а також встановлювати факт вчинення кількох злочинів однією особою або одного злочину групою осіб [7, с. 4].

Практична реалізація зазначених можливостей дактилоскопії в Україні забезпечується функціонуванням системи дактилоскопічного обліку, яка є складовою інформаційних ресурсів Міністерства внутрішніх справ України. Формування, ведення та використання таких обліків здійснюється підрозділами інформаційно-аналітичної підтримки Національної поліції України на центральному та регіональному рівнях. Основу дактилоскопічного обліку становлять автоматизовані дактилоскопічні ідентифікаційні системи, зокрема АДИС «ДАКТО-2000» та АДИС «Сонда», що використовуються в діяльності експертних підрозділів МВС України.

Зазначені системи забезпечують автоматизований облік дактилоскопічних карт осіб, затриманих за підозрою у вчиненні кримінальних правопорушень, осіб, які не можуть повідомити відомості про себе через стан здоров'я чи вік, а також невпізнаних трупів. Попри окремі технічні та організаційні недоліки, дактилоскопічні автоматизовані системи демонструють високі показники ефективності при порівнянні слідів та дактилоскопічних карт, що підтверджує їх значущість у практиці розслідування злочинів.

Поряд із дактилоскопією в Україні дедалі ширше впроваджуються біометричні технології, зокрема розпізнавання обличчя, райдужної оболонки ока, голосу та інших фізіологічних характеристик людини. Зазначені технології використовуються як додаткові інструменти ідентифікації та часто поєднуються з дактилоскопічними методами. Наприклад, у багатьох підрозділах Національної поліції України функціонують системи розпізнавання обличчя, які дозволяють встановлювати осіб, що перебувають у розшуку або вчиняють порушення громадського порядку [9, с. 67]. Крім того, біометричні технології застосовуються для контролю доступу до об'єктів з підвищеним рівнем безпеки, зокрема державних установ та банківських закладів, з метою запобігання шахрайським діям [8, с. 88].

Отже, дактилоскопія залишається одним із найбільш надійних та ефективних

методів криміналістичної ідентифікації особи, що ґрунтується на унікальності, стійкості та відновлюваності папілярних узорів пальців рук. Її практичне застосування в Україні забезпечується функціонуванням системи дактилоскопічного обліку та використанням автоматизованих дактилоскопічних ідентифікаційних систем, які суттєво підвищують результативність розкриття злочинів. Водночас розвиток сучасних біометричних технологій зумовлює необхідність комплексного підходу до ідентифікації особи, поєднання дактилоскопічних і біометричних методів, а також подальшого вдосконалення нормативно-правового регулювання у цій сфері.

1. Антонюк П.С., Білоус І.В., Крилевич Р.Б. та ін. Використання дактилоскопічних сканерів підрозділами Національної поліції України: методичні рекомендації. Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2021. 30 с.
2. Негребецький В. Біометричні технології в криміналістиці: функції та можливості використання. Київ, 2021. 45 с.
3. Захаров В. П., Рудешко В. І. Біометричні технології в XXI столітті та їх використання правоохоронними органами: посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2015. 492 с.
4. Книженко С. О. Дактилоскопічний облік в Україні: правове регулювання та перспективи удосконалення. Київ, 2023. 68 с.
5. Міністерство внутрішніх справ України. Інноваційні методи, засоби та технології в криміналістиці. Київ, 2024. 110 с.
6. Шульженко А. В. Кримінально-процесуальне право та криміналістика: сучасні аспекти. Київ, 2024. 152 с.
7. Лазебний А. М. Значення дактилоскопії у криміналістиці на сучасному етапі – *Ірпінський юридичний часопис*, 2022. Вип. 1(8).
8. Рішення Конституційного Суду України від 29.06.2010 № 17-рп/2010 у справі № 1-25/2010. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ks10076?an=&ed=&dtm=&le=> (дата звернення: 30.01.2026).
9. Інструкція про порядок формування, ведення та використання оперативно-довідкового і дактилоскопічного обліку в органах внутрішніх справ та органах (установах) кримінально-виконавчої системи України: Наказ МВС України та ДДУПВП від 23.08.2002 № 823/188. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/REG7026> (дата звернення: 30.01.2026).

Ксенія РІЗВАНОВА

курсант факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України

Науковий керівник:

Ігор ПИРІГ

професор кафедри криміналістики та домедичної підготовки, Дніпровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна), доктор юридичних наук, професор

**ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ ЕТИЧНОСТІ
В КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ФОТОГРАФІЇ**

Криміналістична фотографія є невід’ємною складовою криміналістичної техніки та важливим інструментом збирання, фіксації й дослідження доказів у кримінальному провадженні. Вона становить систему науково обґрунтованих положень, методів і технічних прийомів, спрямованих на об’єктивне, повне та достовірне відображення обстановки місця події, матеріальних об’єктів, слідів злочину, тілесних ушкоджень, а також дій учасників слідчих (розшукових) дій. Основне призначення криміналістичної фотографії полягає у збереженні доказової інформації в незмінному вигляді для її подальшого дослідження, оцінки та використання в суді [1, с. 191]. Водночас реалізація цього завдання нерозривно пов’язана з дотриманням принципу етичності, який виступає обов’язковою умовою законності та допустимості фотоматеріалів.